

การศึกษากระบวนการและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียน
ตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
The Study of The Process and Guidelines for The Development of
Student Council Administration According to Democracy of
Large-Sized Secondary School under The Secondary Educational Service
Area Office Bangkok 1

นิตยภัทร์ ธาราสุก¹ สาลินี มีเจริญ²
Nittayapat Tharasuk, Salinee Mecharoen

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 314 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ ตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียน ขนาดใหญ่ โดยภาพรวมระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรวมธรรม ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ ด้านสามัคคีธรรม ($\bar{X} = 4.00$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัญญาธรรม ($\bar{X} = 3.97$) 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียนขนาดใหญ่ พบว่า ด้านการรวมธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรเป็นผู้นำในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ด้านสามัคคีธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรสนับสนุนกิจกรรมที่ถือประโยชน์ของส่วนรวม ด้านปัญญาธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรสร้างและฝึกนักเรียนให้ใช้สติปัญญาในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้เหตุผล

คำสำคัญ (Keywords): กระบวนการ; การบริหารงานสถานักเรียน; โรงเรียนขนาดใหญ่;
วิถีประชาธิปไตย

Received: 2021-09-09 Revised: 2021-09-25 Accepted: 2021-09-27

¹ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, Siam Technology College. Corresponding Author e-mail: en_ne02@hotmail.com

² วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, Siam Technology College

Abstract

The purposes of this research are 1) to study student council administration process according to democracy of large-sized secondary school and 2) to propose guidelines for student council administration process according to democracy of large-sized secondary school. This research is a mixed methods research. The quantitative research, the sample was administrators and teachers of large-sized secondary school consisting of 314 people. The instrument was questionnaire. The statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative research, the sample was administrators of large-sized secondary school consisting of 5 people. The instrument was structured interview forms and analyze the data by content analysis. The result of the study were 1) student council administration process according to democracy of large-sized secondary school, in overall it was in the high level ($\bar{X} = 3.99$) When considering in each aspect, it was found that the highest mean was Respect aspect ($\bar{X} = 4.01$), followed by Unity aspect ($\bar{X} = 4.00$) while the lowest mean was Wisdom aspect ($\bar{X} = 3.97$). 2) The guidelines of student council administration process according to democracy of large-sized secondary school found that the Respect aspect, the administrators and teachers take the lead in participating in activities related to the nation, religion, monarchy institutions. For the Unity aspect, the administrators and teachers support activities that hold the benefit of the public. For the Wisdom aspect, the administrators and teachers train students to use their intelligence to analyze situations using reason.

Keywords: Process; Student Council Administration; Large-Sized Secondary School; Democracy

บทนำ (Introduction)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต (ณัฐนนท์ คำชาย, 2562) ซึ่งปัญหาพื้นฐานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนชาวไทยไม่ได้รับการปลูกฝังกล่อมเกลากฎประชาธิปไตยที่ถูกต้องมาตั้งแต่เยาว์วัย ด้วยเหตุนี้การปลูกฝังวิถีประชาธิปไตยให้กับนักเรียน นอกจากจะอบรมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว ยังต้องฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย (โกวิท แก้วสุข, 2552)

งานกิจการนักเรียนเป็นแนวทางหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียน ช่วยเสริมเติมเต็มให้นักเรียนเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีวิจรรย์ญาณ มีสุขภาพที่ดี และเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ การจัดกิจกรรมที่ถูกต้องจะช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น แนวความคิด เจตคติ พฤติกรรม ร่างกาย จิตใจ ตลอดจนความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และวุฒิภาวะทางอารมณ์ (เรืองฤทธิ์ ดั่งตี่, 2559) เด็กและเยาวชนเมื่อได้รับโอกาสในการพัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพจะสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า การขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียนจึงมีแนวทางในการส่งเสริมและสร้างความตระหนักเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ การวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2558)

กิจกรรมสถานักเรียนจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองที่ดีผ่านกิจกรรมและการดำเนินงานตามวิถีประชาธิปไตย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และมีการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2563 สถานศึกษาจำนวน 15 โรงเรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 15 คน ครูจำนวน 1,440 คน รวมทั้งสิ้น 1,455 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวนประชากร 1,455 คน ใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อน 5 % จำนวน 314 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน และครูจำนวน 304 คน

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ดังนี้ 1) ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป 2) สถานศึกษาเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน หรือ ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ การบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แก่ งานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตย (สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน, 2558) ประกอบด้วย 1) ด้านการยอมรับ 2) ด้านสามัคคีธรรม 3) ด้านปัญญาธรรม

ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ กระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) (William Edwards Deming, 1950) ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การติดตามประเมินผล 4) การปรับปรุงพัฒนา

ตัวแปรที่ 3 ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ ตำแหน่ง อายุ และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่องกระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 รวม 60 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน สถานที่ทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้แก่ งานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตย 1) ด้านการยอมรับ 2) ด้านสามัคคีธรรม 3) ด้านปัญญาธรรม โดยใช้กระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การติดตามประเมินผล 4) การปรับปรุงพัฒนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

1.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้วยตัวเอง

1.2 ให้อเวลาในการตอบแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ โดยเป็นการตอบแบบสอบถามผ่าน Google Form ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 14 – 27 มิถุนายน 2564

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากตัวอย่าง ตรวจสอบ เพื่อตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

2.1 ผู้วิจัยนัดหมายผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อทำการสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ตามวัน เวลา ที่นัดหมายไว้ผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละร้อย

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่เก็บข้อมูลแล้วมาวิเคราะห์เนื้อหา หาความถี่ของคำตอบและ สรุปรวบรวมเป็นแนวทางการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

1.1 นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

1.3 วิเคราะห์กระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้วยสถิติพื้นฐานโดยใช้คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวมนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

2.1 นำแบบสัมภาษณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

2.2 วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

1. สถิติใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตารางที่ 1 จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง อายุ และประสบการณ์การทำงาน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	116	36.94
1.2 หญิง	198	63.06
รวม	314	100.00
2. ตำแหน่ง		
2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	10	3.18
2.2 ครู	304	96.82
รวม	314	100.00
3. อายุ		

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.1 21 – 30 ปี	109	34.71
3.2 31 – 40 ปี	149	47.45
3.3 41 – 50 ปี	20	6.37
3.4 51 – 60 ปี	36	11.47
รวม	314	100.00
4. ประสบการณ์การทำงาน		
4.1 ต่ำกว่า 10 ปี	226	71.98
4.2 11 – 20 ปี	51	16.24
4.3 21 – 30 ปี	25	7.96
4.4 31 – 40 ปี	12	3.82
รวม	314	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 314 คน จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 63.06 และเป็นเพศชาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 36.94 ตามลำดับ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามดำรงตำแหน่งครู จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 96.82 และดำรงตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.18 ตามลำดับ จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 47.45 รองลงมา มีอายุ 21 – 30 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 34.71 มีอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 11.47 และมีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.37 ตามลำดับ และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 71.98 มีประสบการณ์การทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 16.24 มีประสบการณ์การทำงาน 21 – 30 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.96 และมีประสบการณ์การทำงาน 31 – 40 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.82 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานสถานักเรียน ตามวิถีประชาธิปไตย	ระดับการดำเนินงาน			
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1. ด้านการยอมรับ	4.01	0.59	มาก	1
2. ด้านสามัคคีธรรม	4.00	0.63	มาก	2
3. ด้านปัญญาธรรม	3.97	0.64	มาก	3
รวม	3.99	0.60	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า การบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการดำเนินงานค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการยอมรับ ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือด้านสามัคคีธรรม ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนด้านที่มีระดับการดำเนินงานค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัญญาธรรม ($\bar{X} = 3.97$)

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตย ด้านการยอมรับ

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้นำในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้นำในการรับฟังความคิดเห็น ยอมรับความแตกต่างในความคิดเห็น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นผู้นำในการแสดงความเคารพซึ่งกันและกันทั้งทางกาย ทางวาจา

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานักเรียนได้ร่วมวางแผน และจัดกิจกรรม โดยมีครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนให้คำแนะนำ

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่งเสริมกิจกรรมที่แสดงถึงความเคารพในกฎระเบียบสังคม

2. การบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตย ด้านสามัคคีธรรม

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสนับสนุนกิจกรรมที่ถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่งเสริมกิจกรรมที่แสดงถึงความร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานักเรียน ได้คิดวางแผน และออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่งเสริมกิจกรรมที่แสดงถึงความอดทนอดกลั้นรู้จักสามัคคีทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่งเสริมกิจกรรมความเป็นรุ่นพี่รุ่นน้อง

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่งเสริมให้สถานักเรียนเป็นตัวแทนในการระดมความช่วยเหลือในคราวที่มีเหตุจำเป็น

3. การบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตย ด้านปัญญาธรรม

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสร้างและฝึกนักเรียนให้ใช้สติปัญญาในการไตร่ตรองคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้เหตุผล

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานักเรียน ได้คิดวางแผน และออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมปัญญาธรรม

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเน้นการปฏิบัติงานตามมติของเสียงส่วนมากและรับฟังเสียงส่วนน้อย

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใช้การประชุมสถานักเรียนในกรณีที่มีปัญหาในการดำเนินงานต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาระบบการและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในทุกด้านโดยภาพรวมมีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยใช้กระบวนการบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณะภา ลีพรม (2558) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 : กรณีกิจกรรมชุมนุม, กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี-ยุวกาชาด และกิจกรรมสถานักเรียน พบว่า 1) รูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีทั้งหมด 2 องค์ประกอบ คือ (1) กระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม

ประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา และ (2) ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และกิจกรรมสถานักเรียน 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสม รูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียน ขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ด้านคุณธรรม ผู้บริหารและครูเป็นผู้นำในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การยอมรับความแตกต่างในความคิดเห็น และการแสดงความเคารพทั้งทางกาย ทางวาจา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญา ชุตินากุล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา การดำเนินงานเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา การดำเนินงานเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ด้านคุณธรรมของนักเรียน โดยดำเนินการ 2 วงรอบซึ่งใน วงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วม การมอบหมายงาน เพื่อดำเนินการจัด กิจกรรมเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยด้านคุณธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรม ขอตกลงในห้องเรียนของเรา กิจกรรมต้นกล้าประชาธิปไตย และการนิเทศหลังการพัฒนา นักเรียนมี พฤติกรรมหยุดยั้งตรงแสดงเคารพเมื่อได้ยินเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี มีความสำรวม และตั้งใจในการทำกิจกรรมหน้าเสาธงมากขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่มีการแสดงความเคารพมากขึ้นอย่างเห็น ได้ชัด พูดจาสุภาพมากขึ้น พูดจาไม่หยาบคาย จึงดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยด้าน คุณธรรมของนักเรียนในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม การมอบหมายงาน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมต้นกล้าประชาธิปไตยกิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมสวดสัปดาห์ และการนิเทศผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงความเคารพใน สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ขัดต่อหลักศาสนา นักเรียนทุกคนแสดง ความเคารพผู้ปกครองและคุณครูนักเรียนพูดจาไพเราะไม่พูดคำหยาบ

ด้านสามัคคีธรรม ผู้บริหารและครูเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานักเรียนได้คิด วางแผน ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี สนับสนุนกิจกรรมที่ถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และ ส่งเสริมให้สถานักเรียนเป็นตัวแทนในการระดมความช่วยเหลือในคราวที่มีเหตุจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัชรี ศิลารัตน์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ประชาธิปไตย ของเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางโดยใช้คุณธรรม สามัคคีธรรม ปัญญา ธรรม ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ด้านสามัคคีธรรม คือ การรู้จักประสานประโยชน์ของส่วนรวมหรือ ประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ ร่วมมือในการทำงานหรือ ทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน ระดมความคิดร่วมกัน ไม่หลีกเลี่ยงหรือเอาเปรียบ รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ด้านปัญญาธรรม ผู้บริหารและครูสร้างและฝึกนักเรียนให้ใช้สติปัญญาในการไตร่ตรอง คิดแก้ปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้เหตุผล เน้นการปฏิบัติงานตามมติของเสียงส่วนมากและ รับฟังเสียงส่วนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัครเดช ญาณเดโช (2557) ที่กล่าวถึงงานสถานักเรียน

ตามวิถีประชาธิปไตย ด้านปัญญารธรรม ได้แก่ การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รู้จักการคิด มีการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยอย่างมีเหตุผล ถ้ามีการโต้แย้งในหมู่คณะให้ใช้เหตุผล และสติปัญญาเพื่อให้ อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับฟัง ไม่ใช้อารมณ์มาเป็นตัวตัดสินปัญหา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงาน สถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียน ขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านคุณธรรม

1. โรงเรียนควรมีแผน/โครงการที่ส่งเสริมงานสถานักเรียนด้านคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น
2. ครูควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้กับคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชนอย่างทั่วถึง
3. ครูควรมีการกำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่ใช้วัดการประเมินผลการดำเนินงาน อย่างเป็นรูปธรรม
4. คณะกรรมการดำเนินงานควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไป

ด้านสามัคคีธรรม

1. โรงเรียนควรมีแผน/โครงการที่ ส่งเสริมงานสถานักเรียนด้านสามัคคีธรรม เพิ่มมากขึ้น
2. ครูควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้กับคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชนอย่างทั่วถึง
3. ครูควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการ
4. ครูควรมีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานตามแผน/โครงการแก่ผู้บริหารเป็น ประจำ
5. คณะกรรมการดำเนินงานควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไป

ด้านปัญญารธรรม

1. โรงเรียนควรมีแผน/โครงการที่ ส่งเสริมงานสถานักเรียนด้านปัญญารธรรม เพิ่มมากขึ้น
2. ครูควรมีการศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานตามแผน/โครงการก่อนนำไปใช้
3. ครูควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้กับคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และ ชุมชนอย่างทั่วถึง
4. ครูควรมีกำหนดคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการ
5. ครูควรมีการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการ

6. คณะกรรมการดำเนินงานควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไป

7. ครูควรมีการกำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนา และเลือกแนวทางการปรับปรุงพัฒนาที่เหมาะสมที่สุด

8. ครูมีการประเมินผลการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานตามแผน/โครงการอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานสถานักเรียนตามวิถีประชาธิปไตยของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยในการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานสถานักเรียนของโรงเรียนขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

เอกสารอ้างอิง (References)

- โกวิท แก้วสุข. (2555). การเสริมสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในโรงเรียน : ศึกษากรณีกิจกรรมสถานักเรียนของโรงเรียนน้ำเย็นวิทยา อำเภอน้ำเย็น จังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครอง). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ณะภา ลีพรหม. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3: กรณีกิจกรรมชุมนุม, กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี-ยุวกาชาด และกิจกรรมสถานักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต (สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐนนท์ คำชาย. (2562). การบริหารจัดการงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน เทพดินทร์วิทยาเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พัชรี ศิลารัตน์, อุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร, จิตรลดา ศิลารัตน์ และปิยะสุตา เพชรเวช. (2560). การส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางโดยใช้ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร. 8(2), 146-157.
- เรืองฤทธิ์ ดั่งดีลี. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน โรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 13(1), 124.
- วิษญา ชุตินากุล. (2559). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยด้านคารวธรรมของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 4 วัดนพวงคาราม สังกัดเทศบาลเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี.

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา).

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *คู่มือการแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนประจำปี 2563*. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.studentact.net/data/20200317266401290.pdf>

สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน. (2558). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

อัครเดช, พระภิกษุ. (2557). *หน้าที่พลเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา*. สืบค้น 19 มีนาคม 2564, จาก [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/5-58\(500\)/page2-5-58\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/5-58(500)/page2-5-58(500).html)

Deming, W.E. (1950). *Elementary Principles of the Statistical Control of Quality*. Tokyo: JUSE.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row Publications.

